

Резюме

Радейко Р. І. Безпосередні та опосередковані форми лобіювання у правотворчій діяльності (на прикладі законодавчої діяльності Верховної Ради України).

У статті розглянуто види та особливості форм лобіювання у законодавчому процесі у Верховній Раді України в нових розвинених демократичних умовах суспільно-політичного й державного життя України. Зазначено, що український парламент є місцем для обстоювання та захисту інтересів різних суб'єктів правовідносин у процесі прийняття законів. Це сприяє прийняттю актів, що закріплюють привілеї і переваги корпоративних «груп тиску» і «груп впливу», які діаметрально протилежні інтересам суспільства в цілому. Автор аналізує теоретичні і практичні аспекти лобістської діяльності та акцентує увагу на аналізі двох основних форм парламентського лобіювання (пряме і непряме).

Ключові слова: законодавчий процес, лобіювання, форми лобіювання.

Резюме

Радейко Р. И. Непосредственные и опосредованные формы лоббирования в правотворческой деятельности (на примере законодательной деятельности Верховной Рады Украины).

В статье рассмотрены виды и особенности форм лоббирования в законодательном процессе в Верховной Раде Украины в новых развитых демократических условиях общественно-политической и государственной жизни Украины. Отмечено, что украинский парламент является местом для отстаивания и защиты интересов различных субъектов правоотношений в процессе принятия законов. Это способствует принятию актов, закрепляющих привилегии и преимущества корпоративных «групп давления» и «групп влияния», которые диаметрально противоположны интересам общества в целом. Автор анализирует теоретические и практические аспекты лоббистской деятельности и акцентирует внимание на анализе двух основных форм парламентского лоббирования (прямое и косвенное).

Ключевые слова: законодательный процесс, лоббирование, формы лоббирования.

Summary

Radeyko R. I. Direct and indirect forms of lobbying in the law-making process (on the model of legislative activity of the Verkhovna Rada of Ukraine).

The article studies kinds and characteristics of the forms of lobbying in the legislative process of the Verkhovna Rada of Ukraine under the new developed democratic conditions of socio-political and political life of Ukraine. The article declares that Ukrainian Parliament, on the one hand, is a place for the defense and protection of the legal interests of different subjects of legal relations in the rulemaking process, and, on the other hand, promotes the adoption of laws that serve the interests of corporate pressure and influence groups that are diametrically opposed to the interests of society as a whole. The author analyzes theoretical and practical aspects of the lobbying activity and concentrates on the analysis of two main forms of the parliamentary lobbyism (direct and indirect).

Key words: the legislative process, lobbying, forms of lobbying.

Отримано 15.11.2013

УДК 347.4(44)

М. В. СИРКО

Мар'яна Василівна Сирко, здобувач Львівського національного університету імені Івана Франка

ЗОВОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО ЗА ФРАНЦУЗЬКИМ ЦИВІЛЬНИМ КОДЕКСОМ 1804 Р.

Найбільшим досягненням у цивільно-правовій традиції Франції є створення та прийняття видатного Цивільного кодексу Наполеона Бонапарта 1804 року, що мав значний вплив на законодавство багатьох європейських країн.

Однією з важливих та малодосліджених історико-правових проблематик є дослідження особливостей інституту зобов'язального права у Кодексі Наполеона Бонапарта 1804 року.

Серед дослідників наукових проблем щодо інституту зобов'язального права необхідно назвати таких вітчизняних та зарубіжних вчених: Б. Й. Тищик, О. М. Молявко, К. Суйка-Зелінська, Р. Девід та ін., що проаналізували та розвинули дану проблематику у цивільному кодексі 1804 року.

Третя книга Кодексу Наполеона, що носила назву «Про способи набуття власності» була найбільшою за обсягом (XIX титулів і 1571 стаття), а також передбачала основними підставами набуття права власності на майно спадкування і договір¹. Більшість норм третьої книги Кодексу Наполеона були присвячені зобов'язальним правовідносинам. У цих нормах був відчутним вплив римського права.

Зобов'язаннями вважаються правовідносини, відповідно до яких одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь іншої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, сплатити гроші

тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконати зобов'язання. Особливість зобов'язальних правовідносин полягає у тому, що вони відображають динаміку цивільних прав і обов'язків. Тому цивільні права, що виникають із зобов'язань мають відносний характер, їм завжди протистоять зобов'язання певної особи, від якої можна вимагати їх виконання². Основними підставами виникнення зобов'язань від найдавніших часів були договір і делікт.

У ст. 1104 сформулювала наступне визначення договору: «угода, за якою одна сторона або декілька осіб зобов'язуються перед іншою або декількома іншими особами дати що-небудь, зробити що-небудь або не робити чого-небудь»³. Основними принципами договірної права були свобода договору, рівноправність сторін договору, добровільність його укладення та обов'язковість виконання. Якщо договір укладався під впливом насильства чи обману, внаслідок помилки чи непорозуміння, він вважався недійсним⁴.

Цікаво, що Кодекс Наполеона не ототожнював цивільно-правові угоди та контракти. Під цивільно-правовою угодою кодекс розумів класичне боргове зобов'язання, що полягало у виплаті певних коштів. Натомість під контрактом розумілося зобов'язання про вчинення певних дій⁵. Водночас необхідно розуміти, що це розмежування було виключно теоретичною моделлю, яка не мала важливого практичного значення. Більше того, в багатьох статтях кодексу ці терміни вживалися як синонімічні.

Принцип свободи договору був, як і принцип непорушності права власності, фундаментальним у системі цивільного права тогочасної Франції. У ст. 1134 Кодексу Наполеона зазначалося: «правомірно укладені угоди стають правом для тих, хто їх уклав». По суті, це положення було передумовою для формування теорії про волі сторін, яка згодом набула популярності в Європі. Принцип свободи договору передбачав, що зміст договору міг бути довільним, крім тих випадків, коли його умови були суперечними із «суспільним порядком або добрими звичаями».

Цивільний кодекс Франції 1804 р. створював максимальні гарантії непорушності умов договору та обов'язковості їх виконання. Тільки виняткові обставини могли зумовити недійсність договору чи бути підставою для його оскарження в суді. Насамперед, такими обставинами могли бути помилка, погроза чи підступ. Помилка як підстава недійсності договору вважалася такою лише у разі помилкового зазначення предмету договору. Підступ вважався підставою недійсності договору, якщо обман однієї сторони іншої був очевидним і в разі його відсутності контрагент, безсумнівно, договір би не підписав. Погроза викликала недійсність договору за умови, що вона була реальною, стосувалася самої особи чи її майна, яким могла завдати «зла значного і безпосереднього». Погроза не вважалася правовою підставою недійсності договору, якщо вона походила від батьків⁶.

Принцип автономії волі сторін договору якомога краще відповідав тогочасним умовам, коли формувався вільний ринок – основа капіталізму. Ще до прийняття Кодексу Наполеона революційна влада Франції скасувала дореволюційні заборони лихварської діяльності (позики під проценти) та образу сторони договору як підставу його недійсності⁷.

Під час обговорення проекту Кодексу Наполеона жваві дискусії парламентарів викликала норма про *laesio enormis* – підстава недійсності договору внаслідок продажу речі за заниженою ціною⁸. Дискусії щодо цієї підстави були настільки бурхливими, що в них втрутився сам імператор Наполеон Бонапарт, який попросив залишити *laesio enormis* лише в контексті продажу нерухомого майна. У кінцевій редакції Цивільного кодексу 1804 р. прохання Наполеона було відображено в ст. 1674, яка допускала оскарження дійсності договору купівлі-продажу нерухомого майна продавцем виключно тоді, коли ціна в договорі була аж на 7/12 меншою від реальної вартості цього майна. Для такого позову встановлювався строк позовної давності два роки. Також Кодекс визнавав недійсним договір про спільну діяльність, за яким усі прибутки повинні були належати лише одному члену спілки⁹.

Предметом договору могли виступати речі, не вилучені з обороту та визначені родовими чи видовими ознаками¹⁰. Кодекс допускав укладення угод про відчуження майнових прав, що мали бути отримані майбутньому. Такі договори не могли бути укладені щодо майна, яке відчужувач мав отримати у спадок (ст. 1130)¹¹.

Кодекс Наполеона вимагав, щоб договори укладалися з допустимих причин. Відтак недопустимими причинами визнавалися обман або несумісні з публічною мораллю мотиви. Очевидно, в цьому положенні отримала відображення теорія Ж. Доми – французького дореволюційного цивіліста, який вважав, що договірні зобов'язання можуть виникати з трьох допустимих причин: взаємні обов'язки сторін договору; засвідчення факту укладення реального договору; прояв щедрості однієї сторони щодо іншої¹². З огляду на цю теорію, що мала значну підтримку в часи правління Наполеона Бонапарта, Кодекс вимагав нерозривності зобов'язання та тексту договору.

Надавши таку значну роль волі сторін, їх мотивам щодо укладення договору, Кодекс Наполеона доволі інертно віднісся до питання про форму договірної зобов'язання як умову його дійсності. Здебільшого певної вимоги щодо форми договору кодекс не містив, надавши широкий диспозитив діям сторін. Обов'язкова нотаріальна форма договору встановлювалася тільки стосовно шлюбного договору, дарування, іпотеки та поруки. Нотаріальна форма договору ставала обов'язковою і за умови, якщо предмет договору мав велику вартість, а також тоді, коли процесуальне законодавство не допускало покази свідків як доказ у спорах, що виникали з певного виду договірних відносин. Інколи кодекс вимагав присутності при укладенні договору певної посадової особи¹³.

Цивільний кодекс регламентував різні види договорів: купівлі-продажу, підряду, найму, міни, позики, ренти, товариства та ін.¹⁴. Обов'язком покупця за договором купівлі-продажу була виплата коштів продав-

цеві, передбачених ним. За договором купівлі-продажу на продавця покладалися два основні обов'язки: передача речі покупцеві та її забезпечення. Передання речі за ст. 1606 Цивільного кодексу 1804 р. могло здійснюватися такими способами: безпосереднє передання речі в руки покупця; передання ключів від будинку; передання речі, в якій знаходиться предмет договору; погодження сторін за умови, що річ на момент укладення договору вже перебувала у володінні покупця. Якщо продавець не передавав річ покупцеві, той мав право розірвати договір або витребувати належне йому за договором майно. Обов'язок забезпечення за договором купівлі-продажу полягав у тому, що покупець був змушений не чинити жодних перешкод у здійсненні покупцем набутого права власності щодо речі, а також у компенсації покупцеві прихованих недоліків речі¹⁵.

Оскільки дарування було одностороннім договором, кодекс у ст. 894 назвав його не договором, а актом, за яким дарувальним безповоротно та безоплатно передавав обдарованому річ, якщо він її прийняв. Для того, щоб вчинити акт дарування, дарувальним повинен був відповідати усім наведеним вище критеріям цивільної правосуб'єктності. Натомість для того, щоб виступити обдарованим суб'єктом було достатньо лише бути зачатим на момент укладення акту дарування. При цьому, він отримував право на подаровану річ тоді, коли народжувався живим¹⁶.

За ст. 1708 Кодексу Наполеона договір найму поділявся на два види: найм речей (оренда) і найм робіт (підряд). Наймом речі вважався контракт, за яким одна із сторін зобов'язувалася надати у використання іншій стороні річ на певний час і певну ціну, яку інша сторона зобов'язувалася виплачувати. Найм речі мав ще три підвиди: коморне (найм дому та знарядь); держава (найм сільських господарств); пакт (найм тварин, при якому дохід від них розділявся між власником і наймачем)¹⁷.

Договір про найм робіт за Кодексом Наполеона був дещо ширшим, ніж сучасний підряд. Справа в тому, що Цивільний кодекс 1804 р. не виокремив трудового договору від договору найму робіт, тому тогочасні трудові відносини відбувалися, насамперед, за цим договором. Праця в державних органах, установах і підприємства відносилася до предмету правового регулювання адміністративного права. Договір найму робіт визначався кодексом як угода, за якою одна сторона виконувала на користь іншої роботу, за яку отримувала від неї плату. Окремим видом договору найму робіт був договір про найм слуг і робітників. У такому договорі істотною умовою був строк його виконання: «не можна зобов'язуватися до виконання послуг, необмежених у часі». Очевидно, ця норма була своєрідною гарантією кодифікаторів недопустимості повернення феодального ладу та кріпосного права. Водночас Кодекс Наполеона у регулюванні найму праці порушив принцип рівноправності сторін, передбачивши, що в разі судового спору між роботодавцем і працівником щодо розмірів оплати праці, перевага повинна надаватися свідченням роботодавця. У цьому контекст французький правознавець Р. Давид зазначав: «Французькі робітники не розділяли захоплення юристів від норм Кодексу Наполеона, адже вони поставили їх у завідомо гірше становище щодо своїх роботодавців»¹⁸.

Попри те, що Кодекс Наполеона не розрізняв договорів позики та позички, конструкція його норм вказувала на те, що грань між ними уже зароджувалася. Якщо договір позички у цьому документі взагалі був відсутнім, то договір позики поділявся на три види: позика для вигоди, позика для споживання та позика під проценти. Позикою для вигоди був договір, за яким кредитор передавав боржнику річ, якою мав право користуватися, не завдаючи їй шкоди протягом певного строку, після спливу якого вона в цілісному вигляді поверталася кредитором. Такий договір був безоплатним, проте у випадку нанесення шкоди речі її користувач повинен сплачувати відповідну компенсацію. Позикою для споживання був договір, за яким кредитор передавав боржникові річ або сукупність речей визначених родовими ознаками, з яких він мав право вилучати корисні властивості, проте після спливу відповідного строку повинен був повернути кредитором аналогічну річ або сукупність речей. Предметом договору позики під проценти могли бути гроші, збіжжя чи інші рухомі речі, визначені родовими ознаками. За цим договором після спливу визначеного строку боржник повинен був повернути кредитором не тільки позичену кількість грошей або речей, але й також надати йому передбачені договором проценти¹⁹.

Титул IX третьої книги Кодексу Наполеона був присвячений договору про спільну діяльність (кооперацію). За цим договором дві чи більше особи домовлялися надати одне одному пені речі та гроші у спільне користування з метою одержання від них прибутку, який розподілявся між ними порівну. До договору про спільну діяльність мали можливість із часом приєднуватися й інші особи за умови внесення ними домовлених речей, грошової суми чи знарядь виробництва. Кодекс вимагав, щоб мета утворення та діяльності спілки була достойною, відповідали суспільній моралі та не посягала на громадську безпеку. Якщо загальна сума грошей і речей, переданих у спілку, перевищувала 150 франків, такий договір про спільну діяльність повинен був укладатися у письмовій формі²⁰. Договір про спільну діяльність мав важливе значення в умовах розбудови капіталізму у постреволуційній Франції, тому надання йому значної законодавчої уваги було цілком закономірним.

До недоговірних зобов'язань за Кодексом Наполеона належали зобов'язання наче з договорів (квазі-контрактів), зобов'язання з деліктів і зобов'язання наче з деліктів (квазіделіктів). За ст. 1371 кодексу 1804 р. квазіконтрактами були добровільні вчинки особи, які тягнули за собою його обов'язки щодо іншої особи чи взаємні обов'язки цих осіб. Наприклад, якщо особа з відома чи без відома власника речі вживала заходи щодо утримання речі в належному стані, у неї виникав обов'язок і надалі вчиняти такі дії до тих пір, коли власник самостійно починав такі дії виконувати. Відтак, у власника речі виникав обов'язок оплатити цій особі її старання щодо утримання його речі в належному стані²¹.

Договором можна було встановити цивільну відповідальність за невиконання чи неналежне виконання зобов'язання. У випадку порушення зобов'язання контрагент мав право вимагати не тільки компенсації збитків, але й виплати втраченої вигоди²². Основною підставою цивільного делікту Кодекс Наполеона визначив вину. При чому, деліктне зобов'язання могло виникнути як внаслідок злочину, так і незлочинних шкідливих дій правопорушника: «від убивства до легкого тілесного ушкодження, від підпалу до дрібного пошкодження меблів». Кодекс Наполеона не тільки не представив законодавчої дефініції делікту, але й також не розмежував його з квазиделіктом. Відтак, правознавцям залишилися тільки здогади, що делікт був діянням умисним, а квазиделікт – неумисним. Делікт міг бути вчиненим правопорушником як особисто, так і підпорядкованою йому особою, так і річчю, що йому належала²³.

Особа несла цивільну відповідальність за вчинки інших осіб у таких випадках: батько ніс відповідальність за вчинки своїх малолітніх дітей, а після його смерті – їх матір; господарі та доручителі – за шкоду, заподіяну підвладними їм особами, якщо вона була вчинена під час виконання їх доручень; учителі та ремісники – за учнів, якщо вони заподіли шкоди в час перебування під їх наглядом. Батьки, учителі та ремісники могли уникнути цивільної відповідальності за умови доведення ними, що вони не мали жодної можливості перешкодити підопічним вчинити делікт. Натомість у господарів і поручителів такого права не було, адже роботодавці вважалися правонаступниками феодалів дореволюційного періоду, які свого часу завжди несли повну відповідальність за своїх людей²⁴.

Кодекс Наполеона передбачав такі способи забезпечення зобов'язання як застава, завдаток тощо²⁵. Щоправда, кодекс надав їм статус окремих договорів. Застава вважалася контрактом, за яким боржник передавав річ своєму кредиторі для забезпечення свого боргу. Коли повернення боргу не відбувалося, кредитор (заставодержатель) отримував переважне право на викуп речі, сплачуючи лише різницю між її вартістю та розміром боргу. Застава поділялася залежно від заставленого майна на рухоме та нерухоме. Договір застави нерухомого майна міг бути укладеним тільки у письмовій формі²⁶.

Таким чином, зобов'язальне право за Кодексом Наполеона було спрямованим на забезпечення належних умов розвитку капіталістичних відносин, утвердження економічної стабільності Французької держави та захист майнових прав її громадян. Наданням значної диспозитивності сторонам договірних зобов'язань, визнанням їх волі основою контрактів Кодекс Наполеона відійшов від колишнього договірної формалізму, присутнього навіть у римському праві, оновивши в цей спосіб суспільне життя у сфері торгівлі та інших договірних відносин. Хоча в питаннях недоговірних зобов'язань французькі кодифікатори не мали такого великого успіху, вони заклали нові стандарти цивільної відповідальності, компенсації збитків і упущеної вигоди, що було необхідним для Європи Нового часу.

¹ Туцик Б. Й. Історія держави і права Франції (1789–1918 рр.). – Дрогобич: Коло, 2008. – С. 145.

² Моляк О. М. Зобов'язання // Юридична енциклопедія: у 6 т. – Том 2. Д-Й. – К.: Українська енциклопедія, 1999. – С. 634.

³ Sójka-Zielinska K. Kodeks Napoleona. Historia i współczesność. – Warszawa: Lexis Nexis, 2008. – S. 436.

⁴ Туцик Б. Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час (XVII ст. – 1918 р.). – Львів: Світ, 2013. – С. 396.

⁵ Planiol M. O zobowiązaniach. – Warszawa, 1928. – S. 2.

⁶ Sójka-Zielinska K. Вказана праця. – S. 115–116.

⁷ Ourliac P., Malafose J. Histoire du droit prive, les obligations. – Paris, 1961. – S. 125.

⁸ Нечаев В. Laesio enormis // Энциклопедический словарь Брокгауза и Эфрона // Режим доступа: http://dic.academic.ru/dic.nsf/brokgauz_efron/459/Laesio

⁹ Sójka-Zielinska K. Вказана праця. – S. 116–117.

¹⁰ Туцик Б. Й. Вказана праця. – С. 396.

¹¹ Sójka-Zielinska K. Вказана праця. – S. 117.

¹² Planiol M. O zobowiązaniach. – Warszawa, 1928. – S. 39.

¹³ Sójka-Zielinska K. Вказана праця. – S. 118.

¹⁴ Туцик Б. Й. Вказана праця. – С. 396.

¹⁵ Sójka-Zielinska K. Вказана праця. – S. 502–504.

¹⁶ Kodeks Napoleona, Kodeks cywilny Królestwa Polskiego, Kodeks zobowiązań i inne przepisy obowiązujące w województwach centralnych / Wstępem opatrzył Andrzej Mączyński. – Warszawa: LexisNexis, 2008. – S. 79–80.

¹⁷ Sójka-Zielinska K. Вказана праця. – S. 502–504.

¹⁸ David R. Prawo francuskie. Podstawowe dane. – Warszawa, 1965. – S. 237.

¹⁹ Sójka-Zielinska K. Вказана праця. – S. 533–536.

²⁰ Там само. – S. 527.

²¹ Там само. – S. 470.

²² Туцик Б. Й. Вказана праця. – С. 397.

²³ Sójka-Zielinska K. Вказана праця. – S. 121.

²⁴ Planiol M. O zobowiązaniach. – Warszawa, 1928. – S. 396.

²⁵ Туцик Б. Й. Вказана праця. – С. 397.

²⁶ Kodeks Napoleona, Kodeks cywilny Królestwa Polskiego, Kodeks zobowiązań i inne przepisy obowiązujące w województwach centralnych / Wstępem opatrzył Andrzej Mączyński. – Warszawa: LexisNexis, 2008. – S. 117–120.

Резюме

Сирко М. В. Зобов'язальне право за Французьким Цивільним кодексом 1804 р.

Статтю присвячено розкриттю сутності та змісту однієї із важливих підгалузей цивільного права, а саме, інституту зобов'язального права на підставі історико-правового аналізу статей Французького Цивільного кодексу 1804 року. Для досягнення даної мети досліджено історію становлення та стану загальних положень про зобов'язання, тлумачення поняття зобов'язання, системи зобов'язального права, його місця в правовій системі Франції XIX ст. Проаналізовано основні підстави виникнення зобов'язань передбачених Цивільним кодексом Наполеона Бонапарта 1804 року. Автор акцентує свою увагу на те, що Французький цивільний кодекс Наполеона Бонапарта 1804 року не отожднював цивільно-правові угоди та контракти. У статті зосереджено увагу на класифікації договорів, а саме: купівлі-продажу, підяду, найму, міни, позики, ренти, товариства та ін.

Ключові слова: зобов'язальне право, договір, цивільно-правові норми, французький цивільний кодекс.

Резюме

Сирко М. В. Обязательственное право по Французским Гражданским кодексом 1804 г.

Данная статья посвящена раскрытию сущности и содержания одной из важных подотраслей гражданского права, а именно, института обязательственного права на основании историко-правового анализа статей Французского Гражданского кодекса 1804. Для достижения данной цели исследована история становления и состояния общих положений об обязательствах, толкование понятия обязательства, системы обязательственного права, его места в правовой системе Франции XIX в. Проанализированы основные основания возникновения обязательств, предусмотренных Гражданским кодексом Наполеона Бонапарта 1804. Автор акцентирует свое внимание на то, что Французский гражданский кодекс Наполеона Бонапарта 1804 не отождествлял гражданско-правовые сделки и контракты. В статье сосредоточено внимание на классификации договоров, а именно : купли-продажи, подряда, найма, мены, займа, ренты, общества и др.

Ключевые слова: обязательственное право, договор, гражданско-правовые нормы, французский гражданский кодекс.

Summary

Syrko M. Law of Obligations under the French Civil Code of 1804.

This article is devoted to the disclosure of the nature and content of one of the most important segments of civil law, namely, the institution of the law of obligations based on historical and legal analysis of the articles of the French Civil Code of 1804. To achieve this goal examines the history of state formation and the general provisions on obligations, interpretation of the obligations, system of the law of obligations, and also its place in the legal system of France XIX century. It is analyzed the basic reason of obligations stipulated by the Civil Code of Napoleon Bonaparte of 1804. The author focused on the fact that the French Civil Code of Napoleon Bonaparte of 1804 was not identified civil-legal agreements and contracts. This article is focuses on the classification of contracts, namely, sale, contract, employment, exchange, loan, rent, partnerships, etc.

Key words: the law of obligations, contract, civil law, French Civil Code.

Отримано 28.11.2013

УДК 340.111.5

Ю. В. ХАХУЛИНА

Юлия Викторовна Хахулина, старший преподаватель Донецкого национального университета

ПРАВОВАЯ РЕГЛАМЕНТАЦИЯ АФФИЛИАЦИИ: УКРАИНСКАЯ ПРАКТИКА И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Начало правовой регламентации аффилиации и деятельности аффилированных лиц в Украине относится, как известно, к 90-м годам XX в., когда законодатель откликнулся на отраслевые потребности в регулировании различных отношений (коммерческих конкурсов, приватизации и корпоратизации бизнеса, конкуренции, налогообложения и т. д.) субъектов, сопряженных с каким-либо единением (связанностью, зависимостью, влиянием, контролем и т. п.). Продолжающееся проникновение аффилиации во все новые общественные отношения (гражданские, предпринимательские, банковские, таможенные и т.д.) и не всегда удачные попытки нормативной оценки данного явления обусловили внимание к нему правовой науки. Так, исследованию правового положения дочернего предприятия с точки зрения решающего контроля над ним со стороны иного предприятия посвящена работа О. Винник¹ анализ законодательной терминологии и взаимоотношений внутри и между различными объединениями юридически самостоятельных субъектов (связанных предприятий, аффилированных компаний, групп компаний) в контексте дочерних предприятий осуществлен С. Хеда²; проблематику латентной связанности фирм, предпринимателей, банков рассматривает и оценивает В. Лысенко³; с позиций субъективного права, влияния аффилированных лиц и